Број 252 У Новом Саду, у суботу 6 новембра 1904. Година XXXIX.

Застава излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Ко је крив нашем злу?

Сви ми знамо шта се јуче догодило у Ср. Карловцима. И сви ми знамо ко је крив. Постоји неоправдани, незаконити, насилнички акт владе, којим се одузима Текелијин фонд испод управе наше народне црквене автономије, а предаје се у руке неком наименованом одбору И сви ми знамо да је патријарх Георгије не само пристао на то, него се примио у тај именовани одбор и поврх свега на најгаднији и недозвољен начин хтеде да изигра саборски одбор и спречи га у том, да брани народна права.

Дакле данашња влада и патријарх Георгије!

И сад устаје „Браник“ те говори о овој ствари. И мислите ли, да у том чланку има осуде против владе. Не! Против патријарха Георгија? Боже сачувај.

Криви као увек радикале. Нису управљали праведно према либералима. А данашњи министарски комесар Паја Јовановић био је на мајском сабору код радикала омиљена особа...

Али то није доста. „Браник“ осећа да у те глупости неће нико веровати и после: тек нису радикали саставили онај министарски отпис, којим се одузима Текелијин фонд, нити израдили да се то учини. Ту сад мора бити неко крив, али само не влада, и не патријарх Георгије. И зато „Браник“ пише: **„Овде се у Карловцима држи да је целу ову ствар у нашој автономији удесио вршачки епископ Змејановић са поменутим Пајом Јовановићем.**

Да не би морао бити на овој кобној седници, тај радикални владика је још пређе искао седам месеци допуста..“

Дакле то је оно што су послали „Бранику“ из Карловаца, да заштити владу и патријарха Георгија. Сви морају да су криви, само кривци не.

Епископ Змејановић није радикални владика. Ми смо имали с њим посла онда и у томе, кад је рекао да га је срамота што на престолу српске цркве седи патријарх дефраудант, и да он неће и не може да призна лопова за брата у Христу. Иначе се зна, да су епископу Гаврилу наредили да се измири са патријархом и он је то учинио. И он је гласао у саборском одбору увек с патријархом у начелним стварима.

Паја Јовановић министарски секретар био је увек чиновник, није се никад водио за великог српског родољуба и он је слушао што му се нареди Та и шта може он да користи и шта може он да шкоди?

У овој ствари можемо најмање кривити њега, и ко може веровати да је ово ново зло израдио он и епископ Змејановић. У то може да верује само луд, ил може да се прави као да у то верује онај, коме плаћ ју за то. Та нека су њих двоје и наговарали владу на то, зар је влада дете и неодговорна за оно што уради. И зар је патријарх Георгије требао на све да пристане? Зар он не треба да има образа? Зар није дужан да брани своје достојанство и права цркве своје.

Види се дакле шта је „Браник“ измислио, да не мора нападати владу и патријарха Георгија Јатак је изашао из рупе. Изашао потпуно на видик, јаснije но игда.

За сад смо хтели да утврдимо само то.

Шта ће бити с Текелијином закладом?

Наименовани одбор, који ће руковати са Текелијиним фондом почео је већ да ради, а његов посао трајаће десетак дана.

У фонду има као што смо већ јавили око 2 ½ милијуна круна. Чланови одбора су: Патријарх Георгије, жупан Милан Зако и барон Милан Бајић. Чланови одбора имају годишње по 2000 круна почасне награде. Осим тога биће неколико чиновника и фискал. Сваки члан одбора има кључ. Ручна благајна поверена је патријарху Георгију и он има права да без осталих чланова одбора сам издаје зајмове, који не прелазе 20.000 круна, а патрони ће накнадно одобрити Он може дати зајмове до ⅔ вредности. Највише да се даје на варошке куће: „Zinshäuser“, које вуку кирију.

Ми ћемо још говорити о овој ствари, али у први мах натурује се и нами она иста мисао као и свима другима: — Шта ће бити од ручне благајне којом рукује дефраудант? И зар они који су то закључили, не сећају се оне велике „заборавности“ патријарха Георгија?!

Сиромах Сава Текелија, где је да види?!

Руско-јапански рат.

Брзојавни извештаји Штесељеви, растргали су целу ону мрежу сваковрсних лажи, к је су се проносиле о Порт Артуру. Они сведоче, да стање у њему није очајно, да посада и немисли на предају, већ на против да се тврдо узда, да ће одржати град.

Извештај Куропаткинов са бојног поља истиче, да ће на бојишту ускоро наступити живљи догађаји, јер изгледа да ће Јапанци покушати да заобиђу руско крило. Но из других извештаја изгледа, да ће Јапанци, који су добили јака појачања отпочети напад.

Повије важније вести овв су:

Извештаји Штесељеви.

Из Петрограда јављају, да је стигао тамо званичан брзојаван извештај храброг заповедника порт-артурског генерала Штесеља. Брзојав је послат 25. октобра У њему јавља да су Јапанци 25. октобра врло жестоко бомбардовали руска утврђења и шанчеве на северној и североисточној страни. Сутра дан поновили су свој напад, али ватра руских топова и руских шрапнела распрштала је њихову резерву и јуриш је одбијен Руски губитци износе: 1 офисир и до 70 војника мртви, 8 офисира и до 400 војника рањени. 27. октобра умро је капетан Сахаров, некадашњи начелник Дањног, од тифуса. Тешко би било међу храбрим браниоцима Порт-Артура правити разлику. Други брзојав Штесељов од 30. октобра вели: Од оног доба од кад сам послао први брзојав (28. октобра.) Јапанци за највећом жестином бомбардују град.

3. овог месеца послао је Штесељ и трећи званичан извештај у њему вели: Велики царе! Данас, на свечан дан по нашу целу домовину, молимо се Богу и поздрављамо нашег цара са громогласним: Ура! На коленима молимо се Богу да подари здравље В Величанству, једној и другој царици и наследнику престола. Наша радост тим је већа, што су сви нападији непријатељски, који трају већ девет дана непрестапо одбијени. Тако прослављамо ми дан Вашег доласка на престо, исти онај дан, кога наши непријатељи, Јапанци, светкују рођен дан својег Микада, до ког су се заклели, да Порт-Артур оборе. Бог је с нами.

Са манџурског бојишта.

Генерал Куропаткин послао је у среду званичан извештај, у којем вели, да су Јапанци у уторак у вече нагињали на руске положаје код Линшипу, али су одбијени. У једанаест сати ноћу непријатељ је поново отворио пушчану паљбу, која је трајала сат и по. На нашој страни рањена су четир војника. Истог дана у јутру једно одељење руских добровољаца напало је две чете јапанских драгонера од 32 момка иза бусије и покушало је да их зароби. Но они су се бранили, те их је једна половина изгинула, а друга половина осим тројице, које смо заробили, рањена је. Међу тим је једна непријатељска компанија похитала њима у помоћ, али су је наши стрелци држали подаље од себе и без губитака су се вратили својој регименти.

„Руска Телеграфска Агентура“ јавља из Мукдена: Како се тврди у Инкау искрцано је 30 хиљада Јапанаца а тако исто и у Пидзиву. Очекује се, да ће Јапанци покушати да заобиђу десно руско крило, да би руску војску пресекли од Тијенлинга. Подржава се вест о смрти генерала Курокија.

Пут балтичке флоте.

У Берлин је стигла вест из Александрије, да ће руски конзул Максимов отићи у Порт-Саид, да прати балтичку флоту за време њеног пролаза кроз Суецки Канал.

Из Атине јављају, да су две руске оклопне крстарице, три помоћне крстарице и пет торпедњача прошли у среду у подне северни врх Боркхолма.

Редовна скупштина

црквене и школске општине новосадске биће у четвртак 11. (24.) новембра о. г. у девет сати пре подне у свечаној дворници с овим дневним редом: 1. Објављење одлуке славног епархијског школског одбора бачког гледе V. и VI. женског разреда српске народне основне школе и предлог црквеног одбора у том погледу; 2. Прорачун за 1905. годину; 3. Извештај школског одбора о раду му у прошлој, 1903|1904. школској години; 4. Извештај школске управе о положају српских народних основних школа у минулој 1903|1904. школској години; 5. Предлог црквеног одбора што се тиче већ одобрена зајма за обновљење свете саборне цркве из фонда срп. народних основних школа; 6. Предлог црквеног одбора што се тиче слободног пролаза кроз јовановску порту; 7. Предлог црквеног одбора, да се једном сиромашном закупнику општинске земље опрости половина аренде; 8. Предлог школског одбора о учењу нотног појања и певања у српским народним основним школама; 9. Извешће и предлог школског одбора о промени наставника у III. поновној школи; 10. Оставка дра Лаве Станојевића на школском управитељству и скупштинарству; 11. Захвалница Радослава Хорвата, учитеља, на указаној му предусретљивости од стране општине за време његовог 44-годишњег учитељевања; 12. Избор 7 скупштинара; 13. Евентуални предлози.

У одбрану српске школе

У недељу, 14. (27.) новембра биће у Прагу велики збор великошколаца свију немађарских народа из Угарске. Збор ће се одржати у великој дворани „Народног Дома“ на Винохрадима.

Огромни сметови у Северној Америци

Из Њу-Јорка јављају ужасе, који су сметови починили ових дана, у источном делу Сверне Америке. Људи не памте, да је таке непогоде скоро било. Појединости о штети још нису познате, јер је телефонска и телеграфска мрежа раскинута на врло много места. Путеви су завејани и на много места морали су да обуставе саобраћај. Вихори су починили много штете и са бродовима, многи бродови су разлупани и потонули. Један велики брод „Мерион“, којим је путовало 1100 путника, насео је, и тешком муком спасли су путнике. Људских жртава има много, али појединости су још непознате.

Изгорела српска гимназија.

Пишу нам из Плеваља: „Српски народ у Турској царевини задесила је велика несрећа. 30. октобра 1904. год у 5 сати ујутру изгорела је зграда српске гимназије у Плевљима са свим са намештајем, архивом и прибором. Узрок пожару је непознат. Нанешена штета износи око 30.000 ф. Пошто је српски народ у Новопазарском санџаку остао сада без свога главнога расадника просвете, те пошто је положај тамошњих Срба врло важан за српску мисао и српску ствар, то ће свјесни српски народ знати си-

гурно тачно оцијенити нанешени губитак овом несрећом, те према томе настојати, да се што пре подигне опет српска гимназија и да се плодоносни рад опет узмогне наставити. Прилози добровољни од сваког Србина, који осећа и жели добро српском народу, једини су путеви, како би се ширење просвете одржало на своме путу, а у исто време и једини одговор непријатељу, који је попријеко гледао овај српски ступ просвете и који се из дубине душе радује српској несрећи! Прилоге прима српска православна општина у Плевљима". Ми се надамо да ће имућнији чланови нашега народа учиниште своју дужност.

Коњ спасао живот своме господару.

У последњим данима крваве борбе код Љаојана источно сибирска добровољачка пуковнија послала је своју чету од сто људи у извидницу. Од прилике на 20 километара од Љаојана наишли су Руси на једног Кинеза, који им повери, да у оближњем селу има пуно јапанских војника. Капетан Ивашковић послао је каплара Логинова са још три војника, да се увере, да ли је тачно тврђење онога Кинеза. Они заиста дођу до села, али и цела сотнија (сто људи) пође за њима. Јапански војник, који је чувао стражу, чим опази Русе, испали пушку и побегне у село, да извести Јапанце. За војником крене се и каплар Логинов а и цела сотнија за њим. Руси су наишли тамо на огроман број јапанских војника и видећи да су преухитрили ствар, они почну пуцати и повлачити се. У тој борби под Логиновим ранише коња, а и он је био рањен у руку и ногу. Руси се повукоше, а Логинов који је пао с коња, остао је у пољу сам. Није имао снаге, да се дигне и по што су се и Јапанци повукли, држао је, да ће ту остављен умрети. Од једном зачује хрзање. Његов коњ стајао је пред њиме. Тешком муком Логинов је могао да се успе на коња, који се је и сам једва вукао. Тако рањен крене се Логинов на тешко рањеном коњу према руском табору. На срећу наиђу на руску стражу, која и рањеног војника и рањеног коња доведе у сигурност. Логинов се после старао да одржи у животу и свога рањеног, верног коња.

Занимљива крађа.

У Паризу се десила ових дана чудновата крађа. Неки лопов ушуњао се у једну собу на другом спрату. Претражио је целу собу, али ништа важно није нашао, само у орману наишао је на једно ново одело. Најзад се задовољио и са тим, и хтео да обуче то ново одело, а да остави своје старо, исцепано. Брзо се свукао. и таман је скинуо своју кошуљу и хтео да обуче чисту, кад зачује, да је шкљоцнула брава у вратима. Шта је знао друго чинити, већ баци кошуљу и сакрије се под кревет. У том тренутку уђе неко у собу и почне преметати по стварима и брзо се удали. Лопов одахну и изађе испод кревета да брзо доврши облачење. Али на његово упропашћење виде, да је неко све ствари из ормана узео, па и ново одело, те чак и његово поцепано. Набрзо је био начисто шта је било у ствари. После њега дошао је и други лопов, који је све очистио, па чак узео и његово одело. И док је он тако размишљао, шта ће и куда ће без одела, у собу рупи газда и дохвати га за уво:

— „Извините, рече му лопов, али Вам кажем на моју част, да су и мене исто као и вас покрали."

И заиста тако је било.

† Јелена Ђ. Поповићка.

У Загребу је преминула прекјуче ова вредна и одлична Српкиња, удовица тамошњег бившег трговца, Ђуре Поповића. Ова честита Српкиња је за буђење Српства у оним крајевима много више урадила од многог истакнутог човека, а једно од најлепших дела њезиних без сумње је то, што је скупила не само по Српству, него и међу иностраним (франнуским и немачким) трговцима, који са Србима стоје у вези, лепу своту новца, као закладу, из које се издржава српски девојачки интернат. — После смрти свога мужа водила је велику семенарску радњу, па и ако је имала од срца порода, ипак је прикупљала око себе па чак и школовала сиротињу. Први „шегртски покрет" створио је покојни Ђура Поповић, а она је остала тој идеји верна. Оставила је српском девојачком интернату пет хиљада кр., пет хиљада круна „Привреднику", а пет хиљада круна за градњу српске више девојачке школе у Загребу. — Лака јој црна земља, а спомен ће јој остати, да се на њу угледају и остале Српкиње!

Време.

Према телеграфском извештају од 5. новембра можемо очекивати хладно време, а местимице кишу.

Брзојави „Застави".

Стигли 5. новембра ноћу.

Из угарског сабора.

Будимпешта. Пре но што је почело гласање о паралелним седницама, Кошут је изјавио, да је гласање противзаконо, и да опозиција због тога излази из саборске дворане. Многи су изашли, а који су остали певали су Кошутову песму. За то време гласали су и установили дневни ред за после подне.

Будимпешта У вечерњој седници саборској читају записник јутарње седнице. Опозиција ларма. Апоњи изјављује у име целе опозиције, а је ова вечерња седница незаконита, зато нека се сутра ујутру оверови записник. Кад је председник хтео да нареди гласање, вичу му с левице: Фалзификација! Треба бацити председника напоље! Кубик изјављује, да ће опозиција спречити по сваку цену, и да се донесе ма о чему закључак. Опозиција иште затворену седницу. Затворена седница траје.

Руско-јапански рат.

Петроград Јапански бродови се нагло поправљају. од кад се ближи балтичка флота. Пред Порт-Артуром има сад мало јапанских бродова, те могу да улазе у Порт Артур лађе са храном и грађом. — Јапанска контра торпедњача која је пропала није наишла на мину, него је млади руски офисир Димитров са 6 морнара приближио се малом лађицом јапанском броду и бацио га торпедом у зрак.

Трговина.

Течај новца.

Наполеон (20 франака) 19 кр. 06 пот.
20 марака (у злату) 23 кр. 50 пот.

ЛИСТАК.

Правим путем.

Новела (из савремена живота)
(у два дијела)
од **А. Н. Красницкога**
с рускога превео: А. Р.
(Наставак)

V.

Славуји

Владимир Андрејевић много је у свом вијеку путовао по бијелом свијету, особито по православном истоку. Матушку Русију православну прешао је с краја на крај. Било је чега се сјетити и о чему говорити. Старац се расположио. Приповиједање и успомене ређале су се низом. Ванредно задовољан одлуком свога сина Безаровић поче састављати приближно путни нацрт за његово путовање и непрестано казивати и напомињати, на што млади путник мора највише да пази, кад дође у овај или онај град, или мјестанце. Млади људи и Марија Сјемјеновна слушали га недахнимице.

Тако непримјетно прође вече.

Дошло вријеме да се иде на починак. Настала већ ведра мајска ноћ без мјесечине Стари родитељи већ прекорачили сат, кад су обично лијегали спавати.

— Но момци, хајдете и ви! — прекину своје приповиједање осјетивши умор Владимир Андрејевић, — ето сам вас уљуљао; ето и богослов наш канда дријемље!

— О, не, Владимире Андрејевићу, — одазва се Подвисоцки; — кад ми не би жао било, да ћете се умрити, молио би вас да наставите даље. Ваше приповиједање је изванредно красно и поучно.

— Добро ласкавче, добро — добродушно ће на то Безаровић, — држим да послије онакове шетње и не знаш за своје ноге. Није шала толики пут превалити!

Никола Павловић кад му се спомену путовање, одмах се разабра.

— Није ми први пут тако путовати Владимире Андрејевићу! И Коста би могао тако по милој отаџбини. Ипак ближе би је упознао, ако не он, а оно његове ноге!

— То већ не! — умијеша се Марија Сјемјеновна. — Не буди ти урок, ти си ето јак и здрав; а Којо, ма да није слаб, далеко је заостао иза тебе у томе; он би се одмах уморио.

— Али је то Маријо Сјемјеновна корисно, врло корисно! брзо јој одговори Подвисоцки. — Ево питајте Владимира Андрејевића; он то знаде! Њемци — народ практичан, — чим само младићи достигну извјесни узраст, одмах им старији прте на леђа торбу и „gehen sie nach Vaterland"! Напрво, учите се живити, пашите се здрављем. И ни један од тога нема штете.

— Е, тако је код Њемаца!

— За што код Њемаца? Што је Русу здраво, то је код Њемаца смрт; али што је Њемцу здраво, није ни нашем брату Русу шкодљиво.

Коста, који се већ био опростио са оцем, ћутао је. Каткад се само насмијехнувши слушао је говор пријатељев. — На пошљетку нашао је за нужно да прекине тај разговор, који би се био још дуже отегао.

— Мајко, лаку ноћ — проговори он поклонивши се по обича у, како је још из дјетињства навикао, да га мати благослови: Ја и Никола мало ћемо да се прошетамо! — Гле Никола, заиста је дивна ноћ!

— Чувај се Којо — опомену га мати — хладно је! Од језера долази влажан зрак!

— Не бој се мајко! Сад је почетак љета!... Него може бити, да би Подвисоцки ишао да спава?

— Не, не — брзо се уплете овај, — човјек се доста насједи у Петрограду; треба да се користи сваким часком!

Он бјеше прилично поспан, али али му се није дало да квари вољу пријатељу; за то и одлучи да му жртвује часак свога одмора.

(Наставиће се.)

● У НАС НОВИНА!!! ●

СВАКОМЕ ПОТРЕБНО

РЕЧНИК

СРПСКОГ И НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА

речник за џеп

ПРИРЕДИО

А. М. Матић,

гим. професор.

I. део **немачко-српски**

II део **српско-немачки**

Давнашња потреба изискивала је овај речник те смо га на многа тражења ево и издали. Ми нисмо имали овако практички удешеног речника за џеп **а по тако јефтину цену** — а сада се и томе доскочило. Овај речник уређен је врло вешто и додато је као новина списак неправилних глагола а то му и подиже вредност. — **Речник је приређен за приватну и школску употребу.**

Има 800 страница 50 штампаних табака. Сваки део увезан је посебно — **а има их и заједно** оба увезана.

Цена I. делу фор. 1·25 (К 2·50)

Цена II. делу фор. 1.25 (К 2·50)

оба дела заједно ф. 2 50 или 5 круна.

Препродавцима дајемо књижарски рабат. — Ко нам за речник новац напред пошаље, добиће га о нашем трошку, али нека дода још 25 потура за рекомандацију па се неће на путу изгубити.

Ко узме од ових речника два примерака добиће трећи бесплатно.

Нови Сад, октобра 1904.

Српска књижара и штампарија

Браће М. Поповића

у Новом Саду.

Нека су препоручени још и ново изашли речници **Анђелковић, Руско-српски речник К 10 Стевовић, Француско-српски и српско-француски речник сваки део К 4·50.**

I. 1068 3 10

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду